

S p r a w o z d a n i e

komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego w sprawie założenia stacyj doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu petycyi c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego z dnia 29. lutego 1892 wniesionej dnia 14. marca 1892 pod l. 991 komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

C. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie wyraża w swej petycyi życzenie założenia w kraju dwóch stacyi doświadczalnych i kontrolnych, których obowiązkiem będzie dokonywać na żądanie interesowanych analizy nadesłanych próbek nasion sztucznych nawozów i karm skoncentrowanych, tudzież innych w zakres badań analitycznych wchodzących doświadczeń.

Jako miejsce założenia takich stacyi wskazane są szkoły rolnicze w Dublanach i Czernichowie. Komisya gospodarstwa krajowego uważa żądanie to za zupełnie uzasadnione i popiera je następującym wywodem:

Przy rozwoju rolnictwa i idącym za tem zwiększonym używaniu różnorodnych użytecznych nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, potrzeba zbadania zakupionego drogiego towaru staje się koniecznością dla rolnika, jeśli nie ma być wyzyskiwanym a tem samem zuiechęcanym do używania tychże. Liczne bowiem wypadki świadczą o nadużyciach, jakich dopuszczają się handlarze nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, licząc na łatwość kupującego, lub też na trudność zbadania przez tegoż towaru, którego zawartość tak pod względem czystości i siły kiełkowania, jak wartości nawozowej lub odżywczej na oko ocenić się nie da i tylko w drodze umiejętnej analizy zbadaną być może.

Zadanie to spełnić mogą jedynie koncesyonowane stacye doświadczalne, zaopatrzone w środki i przyrzędy ku temu celowi służące. To też potrzeba takich stacyj doświadczalnych uznaną została w całym cywilizowanym świecie, jako instytucyi popierających w wysokim stopniu rolni-

ctwo i dość powiedzieć, że w Niemczech jest ich obecnie 71, a niemal wszystkie urządzone są kosztem państwa i poszczególnych krajów, które zarówno przy zakładaniu jako też na dalsze utrzymanie tytułem stałych subwencji, krociowe na ten cel rokrocznie łożą sumy. Rolnictwo też, doznające tam tak doniosłej opieki, kwitnie, gdy nasze pozbawione jej, nie może się rozwinąć w sposób, dający mu siłę równorzędnego współzawodnictwa.

O naglącej już dziś potrzebie takich stacyi doświadczalnych w naszym kraju świadczy jaszkrawo okoliczność, że liczne zgłoszenia prywatne spowodowały profesorów szkół Dublańskiej i Czernichowskiej do przeprowadzenia licznych analiz w nasionach, w nawozach sztucznych, w torfie, wodzie studziennej, w oznaczeniu cukru w burakach, skrobi w ziemniakach, w wapieniu dla wypalania wapna i t. p. Zgłoszenia te stają się z dniem każdym liczniejsze i natręczniejsze. Przy ograniczonych jednak środkach i przy pomocy jedynie szczupłych urządzeń, przeznaczonych dla nanki i demonstracyi w szkole, zabiegi tych ludzi dobrej woli nie mogą wystarczyć wzmagającej się potrzebie. Brakujący również orzeczeniom tytuł przywileju i uprawnienia urzędowego nie dają podstawy do słusznych reklamacyi ze strony pokrzywdzonych przy nabyciu towaru, którego zawartość składników nie odpowiada ogłoszeniom sprzedającego.

Gdy wobec ciężkich stosunków, w jakich gospodarstwo rolne obecnie się znajduje, tylko racjonalna, za postępem doświadczenia i nauki idąca eksploatacyja ziemi, zapewnić może rolnikowi zdolność stawienia czoła wszystkim nałożonym nań ciężarom i obowiązkom; gdy dalej obowiązkiem jest kraju i państwa w granicach możliwości przyczyniać się do podniesienia kultury i rentowności ziemi, jako podstawy jego dobrobytu i siły podatkowej; — komisya gospodarstwa krajowego widząc w założeniu w kraju naszym stacyj doświadczalnych silną dźwignię dla rolnictwa, wyraża przekonanie, że założenie takowych przy szkołach rolniczych w Dublanach i w Czernichowie jest wskazaniem, a w dzisiejszych stosunkach nawet naglącem.

Przy założeniu takich stacyi jednak nie podobna krajowi stosować się do zagranicznych wzorów, które przy pomocy licznego i kosztownego personalu tworząc zupełnie odrębne instytucye, — obliczone są na zaspokojenie wymagań w najszerszych rozmiarach i zuiewalają zarówno przy założeniu jakoteż przy dalszem ich utrzymaniu do nakładów, na które nas nie stać. Komisya gospodarstwa krajowego przeto sądzi, że przy uwzględnieniu wyrażonej powyżej potrzeby, ograniczyć nam się należy na środki możliwe a nie narażając funduszu krajowego na zbyt uciążliwe wydatki. Środkiem tym byłoby zużytkowanie sił nauczycielskich przy szkołach rolniczych w Dublanach i w Czernichowie a mianowicie chętnych tej sprawie profesorów chemii i botaniki, którzy przy uzupełnieniu potrzebnych a niezbyt kosztownych urządzeń, zadaniu temu sprostaćby mogli. Gdy nadto uzasadnioną nadzieję mieć można, że Wysoki c. k. Rząd odpowiedniej subwencji, o którą postarać się należy, dla tak pożytecznego celu nie odmówi, komisya gospodarstwa krajowego przeto widząc w założeniu takich stacyj doświadczalnych niestosunkowo wielką miarę korzyści ponad drobny i znaczny wydatek, pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek polecający Wydziałowi krajowemu, by zajął się dokładnem zbadaniem sprawy utworzenia takowych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie i aby na najbliższej sesyi Sejmowej przedłożył odnośne sprawozdanie.

Komisya gospodarstwa krajowego przeto wnosi,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu:

- a) by zajął się zbadaniem sprawy założenia przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie stacyi doświadczalnych i kontrolnych, których zadaniem byłoby dokonywać na żą-

- danie interesowanych analizy nadesłanych próbek nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, tudzież innych w zakres badań analitycznych wchodzących doświadczeń;
- b) by celem założenia i dalszego utrzymania wyż wymienionych dwóch stacyi doświadczalnych i kontrolnych zapewnił sobie u c. k. Rządu odpowiednią subwencyę ze skarbu Państwa;
- c) by na następnej sesyi przedłożył Sejmowi odnośne sprawozdanie.

II. Niniejszem sprawozdaniem załatwioną została wniesiona d. 14. marca 1892 pod l. 992 petycyja oddziału Łańcucko-Jarosławskiego c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Sapieha.

Sprawozdawca:

Vivien.

